

Κείμενο Ανάλυσης

No2

9 Ιανουαρίου 2011

Η Ελλάδα στη Μέση Ανατολή: Τα αιώνια συμφέροντα

Ελευθερία Καραγιώργη*

«Δεν υπάρχουν ούτε αιώνιοι σύμμαχοι ούτε αιώνιοι εχθροί. Μόνο τα συμφέροντα είναι αιώνια...»

Λόρδος Πάλμερστον

Στην ρήση του Λόρδου Πάλμερστον όπως διατυπώθηκε στην Βουλή των Κοινοτήτων το 1848 απαντάται η προσέγγιση Ελλάδας- Ισραήλ το τελευταίο χρονικό διάστημα. Γιατί στις διεθνείς σχέσεις τα συμφέροντα είναι εκείνα που έχουν σημασία και κάθε «παίκτης» στη διεθνή σκηνή έχει καθήκον να τα επιδιώκει.

* Ερευνήτρια του Κέντρου Μεσογειακών, Μεσανατολικών και Ισλαμικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ελλάδα- Ισραήλ: η νέα στρατηγική

Η Ελλάδα φαίνεται να αλλάζει σελίδα στις μέχρι πρότινος σταθερές σχέσεις της με τη Μέση Ανατολή. Αυτό μαρτυρούν οι αμοιβαίες επισκέψεις των Πρωθυπουργών Γιώργου Παπανδρέου και Μπενιαμίν Νετανιάχου σε Ισραήλ και Ελλάδα αντίστοιχα το καλοκαίρι 2010.

Το Ισραήλ από πλευράς του επαναπροσδιορίζει τις στρατηγικές του σχέσεις και στρέφεται προς την Ελλάδα και εν γένει τα Βαλκάνια, μετά την ρήξη των σχέσεων του με την Τουρκία. Οι παραδοσιακοί εχθροί του Τουρκικού κράτους μπορούν να αποδειχθούν πολύτιμοι σύμμαχοι για το Ισραήλ.

Η αλλαγή στάσης της Τουρκίας προς το Εβραϊκό κράτος ήρθε σε μία πολύ κρίσιμη στιγμή για το τελευταίο. Το Ισραήλ θα στερηθεί πολλά προνόμια, όπως η χρήση του Τουρκικού εναέριου χώρου για τις ασκήσεις των αεροπορικών του δυνάμεων. Επιπλέον, θα χάσει δισεκατομμύρια δολάρια τα οποία λάμβανε ετησίως από τις συμφωνίες για την παροχή οπλικών συστημάτων στην Τουρκία, τώρα που η τελευταία στρέφεται στην αγορά της Ευρώπης και της Ρωσίας.¹

Το Τελ Αβίβ λοιπόν καλείται να αντισταθμίσει τις απώλειες. Στο πλαίσιο αυτό κινείται και η στρατιωτική συνεργασία Ελλάδας- Ισραήλ, η οποία θα πραγματοποιηθεί σε δύο σκέλη. Το πρώτο αφορά τη διεξαγωγή κοινών ασκήσεων στον ελληνικό εναέριο χώρο και το δεύτερο τη συνεργασία στον αμυντικό τομέα, δηλαδή την αμυντική βιομηχανία και την από κοινού αξιοποίηση της δυνατότητας ανάπτυξης αμυντικών προγραμμάτων.²

Το Ισραήλ έχει ανάγκη το FIR Αθηνών για την εκπαίδευση των πιλότων του, καθώς είναι μία μικρή χώρα και στερείται έκτασης για την διενέργεια πτήσεων που απαιτούν τη διάνυση μεγάλων αποστάσεων. Οι Ισραηλινές ασκήσεις όμως λαμβάνουν κι άλλη διάσταση λόγω της Ιρανικής απειλής και των έντονων σεναρίων για βομβαρδισμό του Ιράν από το Ισραήλ.

Μέχρι σήμερα, οι ελληνοϊσραηλινές στρατιωτικές σχέσεις συνοψίζονταν στην άσκηση «Ένδοξος Σπαρτιάτης» του 2008 και στη «Μίνωας» το 2010. Η πρώτη έγινε γνωστή παγκοσμίως με την αποκάλυψη των New York Times για την πτήση ισραηλινών μαχητικών στον ελληνικό εναέριο χώρο και ήταν αυτή που πυροδότησε τα σενάρια για πρόβα βομβαρδισμού των πυρηνικών εγκαταστάσεων του Ιράν. Τα ισραηλινά αεροσκάφη πέταξαν μέχρι το πεδίο βολής Κρανέας στη Θεσσαλία που έχει την ίδια απόσταση με αυτήν ανάμεσα στο Ισραήλ και τον Ιρανικό σταθμό εμπλουτισμού ουρανίου στη Νατάνζ. Η δεύτερη άσκηση «Μίνωας» που έλαβε χώρα το Μάιο 2010 στο Αιγαίο, διακόπηκε από την πλευρά της Αθήνας λόγω της Ισραηλινής επίθεσης στην νηοπομπή προς τη

Η αλλαγή στάσης της Τουρκίας προς το Εβραϊκό κράτος ήρθε σε μία πολύ κρίσιμη στιγμή για το τελευταίο. Το Ισραήλ θα στερηθεί πολλά προνόμια, όπως η χρήση του Τουρκικού εναέριου χώρου για τις ασκήσεις των αεροπορικών του δυνάμεων.

Γάζα. Το 1ο σκέλος όμως είχε προλάβει να ολοκληρωθεί. Κατόπιν συζητήσεων των δύο πλευρών το 2ο σκέλος της άσκησης πραγματοποιήθηκε στα μέσα του Οκτώβριου 2010.³

Εκτός από την Ελλάδα, η Βουλγαρία και η Ρουμανία έχουν παραχωρήσει τον εναέριο χώρο τους για την εκπαίδευση των Ισραηλινών πιλότων. Ενώ την πρόθεσή τους να συνεργαστούν προς αυτόν τον τομέα έχουν εκφράσει η Σερβία, το Μαυροβούνιο, η ΠΓΔΜ και η Κροατία.⁴

Η προσέγγιση όμως Ελλάδας- Ισραήλ έχει και άλλη διάσταση. Το Τελ Αβίβ προσβλέπει στα κοιτάσματα φυσικού αερίου που έχουν εντοπιστεί στην Ανατολική Μεσόγειο. Το χρονικό διάστημα της επίσκεψης του Ισραηλινού Πρωθυπουργού στην Αθήνα δεν ήταν τυχαίο, καθώς τον Αύγουστο, λίγο πριν την επίσκεψη Νετανιάχου, είχε ανακαλυφθεί το κοίτασμα «Λεβιάθαν» στην θαλάσσια περιοχή μεταξύ Κύπρου και Ισραήλ, που εικάζεται ότι διαθέτει φυσικό αέριο 453 δισ. κυβικών μέτρων. Το «Λεβιάθαν» είναι πολύ μεγαλύτερο από το σύμπλεγμα των κοιτασμάτων Ταμάρ, που ανακαλύφθηκε τον Ιανουάριο 2009, 35 χλμ νότια των Λιβανέζικων χωρικών υδάτων, στην διαφιλονικούμενη ζώνη ανάμεσα σε Λίβανο και Ισραήλ, το οποίο σύμφωνα με πληροφορίες επεκτείνεται και στα Κυπριακά ύδατα.

Εδώ έρχεται και ο ρόλος της Ελλάδας καθώς το Ισραήλ έχει προτείνει στην Ελληνική κυβέρνηση να λειτουργήσει ως κόμβος για τη μεταφορά του φυσικού αερίου στην Ευρώπη.⁵ Μετά την ανακάλυψη αυτή ξεκίνησαν και τα σενάρια για αντικατάσταση του Ρωσικού φυσικού αερίου από το Ισραήλ. Σενάρια που κινούνται στην σφαίρα της φαντασίας καθώς δεν υπάρχει συγκρίσιμο μέγεθος των αποθεμάτων σε φυσικό αέριο των δύο χωρών.⁶ Η εξόρυξη των κοιτασμάτων του «Λεβιάθαν» θα ξεκινήσει το 2011, ενώ τις έρευνες και τις άδειες εκμετάλλευσης έχει αναλάβει η αμερικανική εταιρεία Noble Group, σε κοινοπραξία με Ισραηλινές εταιρείες. Σίγουρα όμως, ένα τέτοιο εγχείρημα θα έδινε μεγάλη ώθηση ανάπτυξης στο Ισραήλ το οποίο υπολείπεται ενεργειακών πηγών.

Από την πλευρά της, η Ελλάδα αποβλέπει σε οικονομική ενίσχυση από το Ισραήλ μέσω της εισροής Ισραηλινών τουριστών. Φέτος επισκέφθηκαν την Ελλάδα 250.000 Ισραηλινοί τουρίστες δηλαδή 200% περισσότεροι από πέρσι. Αριθμός που η Ισραηλινή πλευρά έχει δηλώσει ότι σκοπεύει να διπλασιάσει τον επόμενο χρόνο.

Τέλος, η Ελλάδα θέλει να προσεγγίσει το εβραϊκό λόμπυ, αποβλέποντας στη βοήθεια του σε ζητήματα εθνικού συμφέροντος (Κυπριακό), καθώς το τελευταίο επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό τις αποφάσεις των ΗΠΑ.

Το Τελ Αβίβ προσβλέπει στα κοιτάσματα φυσικού αερίου που έχουν εντοπιστεί στην Ανατολική Μεσόγειο.

Η Ελλάδα από την πλευρά της διατηρεί πολύ καλές σχέσεις με το Ιράν. Το τελευταίο είναι ένας σημαντικός εμπορικός εταίρος της χώρας καθώς αποτελεί τον κύριο προμηθευτή αργού πετρελαίου. Το 65% του πετρελαίου που εισάγει η χώρα προέρχεται από το Ιράν.

Το Ιράν

Η Μέση Ανατολή κυριαρχεί εδώ και δεκαετίες στην διεθνή σκηνή. Το Παλαιστινιακό πρόβλημα, ο πόλεμος του Κόλπου, ο εμφύλιος πόλεμος στο Ιράκ, το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν είναι μερικές από τις συγκρούσεις της περιοχής που την φέρνουν διαρκώς στο προσκήνιο.

Σήμερα, το Ιράν βρίσκεται όσο ποτέ άλλοτε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τόσο σε περιφερειακό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Στην συνάντηση του Συμβουλίου Συνεργασίας χωρών του Κόλπου (GCC) που πραγματοποιήθηκε από τις 3-5 Δεκεμβρίου στο Αμπού Ντάμπι, οι αραβικές χώρες επισήμαναν ότι παρακολουθούν με ιδιαίτερη ανησυχία τις πυρηνικές φιλοδοξίες του Ιράν.

Παράλληλα, στις 6 Δεκεμβρίου ολοκληρώθηκαν στη Γενεύη οι συζητήσεις των μονίμων μελών του Σ.Α. του Ο.Η.Ε. και της Γερμανίας με Ιρανούς αξιωματούχους για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν. Η πολιτική όμως του Προέδρου Αχμαντινεζάντ παραμένει αμετακίνητη αν δεν αρθούν οι κυρώσεις που έχουν επιβληθεί στη χώρα του. Οι συζητήσεις ολοκληρώθηκαν χωρίς απτά αποτελέσματα κι οι δύο πλευρές αποφάσισαν τελικά να συναντηθούν εκ νέου στα τέλη Ιανουαρίου στην Κωνσταντινούπολη.

Το Σ.Α. του ΟΗΕ με μία σειρά αποφάσεων, τέσσερις στο σύνολο από το 2006 (1737/2006, 1747/2007, 1803/2008, 1929/2010)⁷, έχει επιβάλει αυστηρές κυρώσεις στο Ιράν για το αμφιλεγόμενο πυρηνικό του πρόγραμμα. Ενώ το εμπόριο της ΕΕ με τη χώρα υπόκειται σε περιορισμούς.

Το Ιράν φαίνεται ν' ακολουθεί τελευταία μια πολιτική απομόνωσης, ενώ η στάση του εγείρει ανησυχίες στους γείτονές του. Η πλειοψηφία των χωρών του Κόλπου απεύχεται τη δημιουργία ενός «πυρηνικού» σιίτικου καθεστώτος στη Τεχεράνη το οποίο να στηρίζει την δράση της Χεζμπολάχ στο Λίβανο, την Χαμάς στα Παλαιστινιακά εδάφη και τις σιίτικές κοινότητες στις χώρες του Κόλπου.

Από την άλλη, ο φόβος του Ιράν προϋπάρχει στο Ισραήλ από παλιά. Μέγιστο μέλημα του τελευταίου ήταν και θα είναι πάντα η ασφάλειά του και αυτή τη στιγμή η δημιουργία ενός μουσουλμανικού κράτους στη «γειτονιά» του με πυρηνικό πρόγραμμα αποτελεί εξ ορισμού μια μέγιστη απειλή.

Η Ελλάδα από την πλευρά της διατηρεί πολύ καλές σχέσεις με το Ιράν. Το τελευταίο είναι ένας σημαντικός εμπορικός εταίρος της χώρας καθώς αποτελεί τον κύριο προμηθευτή αργού πετρελαίου. Το 65% του πετρελαίου που εισάγει η χώρα προέρχεται από το Ιράν.

Η χώρα μας ως μέλος της ΕΕ έχει κληθεί να λάβει μέτρα εναντίον της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν στο πλαίσιο των

κυρώσεων που του έχουν επιβληθεί. Παρ' όλα αυτά, τον Φεβρουάριο 2008, η Ελλάδα ήταν ανάμεσα στις χώρες που αρνήθηκαν την πρόταση των Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία και Ολλανδία για την επιβολή αυστηρότερων ποινών στο Ιράν. Επιπλέον, η Ελλάδα μαζί με την Κύπρο και τη Μάλτα αρνήθηκε να επεκτείνει τις κυρώσεις του ΟΗΕ ενάντια στις Ιρανικές ναυτιλιακές γραμμές, με τον φόβο να επηρεαστούν τα έσοδα στα λιμάνια της Ελλάδας.

Τη δεδομένη όμως χρονική στιγμή, η επιβολή αυστηρότερων κυρώσεων που υιοθέτησε η ΕΕ στις 26 Ιουλίου 2010, έγινε με την πλήρη ταύτιση της Αθήνας, φέρνοντας πιο κοντά την Ελλάδα με το Ισραήλ.

Οι νέες συμμαχίες στη Μέση Ανατολή⁸

Το τελευταίο διάστημα αυτό που παρατηρούμε στο χώρο της Μέσης Ανατολής είναι μία προσέγγιση Ιράν- Τουρκίας- Συρίας. Η νέα δυναμική στην περιοχή προβληματίζει το Ισραήλ και τη Δύση καθώς διαμορφώνεται ένας νέος πόλος με αξιόλογη στρατηγική δύναμη που μπορεί να επηρεάσει τις εξελίξεις στην περιοχή.

Το νέο σκηνικό άρχισε να διαμορφώνεται μετά την ανάληψη της εξουσίας στην Τουρκία από το Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης του Ταγίπ Ερντογάν.

Η Τουρκία προσπάθησε να παίξει έναν ηγετικό ρόλο στην παραγμένη Μέση Ανατολή ακολουθώντας προσεχτικά βήματα όπως ο μεσολαβητικός ρόλος που θέλησε να αναλάβει ανάμεσα στην Συρία και το Ισραήλ και ανάμεσα στο Ιράν και τη Δύση. Στην πορεία όμως οι σχέσεις Τουρκίας – Ισραήλ βρέθηκαν σε κρίση. Η απαρχή έγινε με την επίθεση των Ισραηλινών στην Γάζα, χωρίς προηγούμενη ενημέρωση της Τουρκίας, τον Δεκέμβριο 2008.

Ο Ισραηλινός Πρωθυπουργός Εχούντ Όλμερτ κατά τη διάρκεια επίσκεψής του στην Άγκυρα, λίγο πριν την συνδιάσκεψη στο Νταβός, δεν αποκάλυψε στον Τούρκο Πρωθυπουργό το χτύπημα που ετοίμαζαν οι Ισραηλινοί κατά της Χαμάς στη Γάζα. Κατά τη διάρκεια αυτής της επίσκεψης ο Ερντογάν είχε μεσολαβήσει σε συνομιλία μεταξύ του Ισραηλινού Πρωθυπουργού και του Σύριου Προέδρου Μπασάρ Αλ- Άσαντ.⁹ Μία εβδομάδα μετά την τουρκική διαμεσολάβηση όμως ξεκίνησαν οι Ισραηλινές επιχειρήσεις στην Γάζα. Η Τουρκία λοιπόν θεώρησε πως το Ισραήλ με αυτήν την ενέργεια υπονόμωσε την διαμεσολαβητική της προσπάθεια. Σε καμία περίπτωση το καθεστώς Άσαντ δεν θα μπορούσε να προβεί σε διαπραγματεύσεις με το Ισραήλ τη στιγμή που η Γάζα βομβαρδιζόταν καθώς κάτι τέτοιο θα ξεσήκωνε τον αραβικό κόσμο. Στη συνέχεια, η Τουρκία ύψωσε το ανάστημά της στο

Η Τουρκία προσπάθησε να παίξει έναν ηγετικό ρόλο στην παραγμένη Μέση Ανατολή ακολουθώντας προσεχτικά βήματα όπως ο μεσολαβητικός ρόλος που θέλησε να αναλάβει ανάμεσα στην Συρία και το Ισραήλ και ανάμεσα στο Ιράν και τη Δύση.

Η χώρα μας επιδιώκει κυρίως την οικονομική ενίσχυση με την εισροή Ισραηλινών τουριστών, την ενίσχυση των θέσεων της σε ζητήματα εθνικού συμφέροντος μέσω του εβραϊκού λόμπυ αλλά και την συνεργασία των δύο κρατών στους τομείς της υψηλής τεχνολογίας που διαθέτει το Ισραήλ.

Ισραήλ με την περίφημη επίθεση στο Σιμόν Πέρες κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης του Νταβός αλλά και εκφράζοντας την αντίθεση της για την επίθεση του Ισραήλ στην Γάζα, κερδίζοντας έτσι τον σεβασμό των συμμάχων της. Το τελικό χτύπημα όμως για τις σχέσεις των δύο χωρών ήταν η ισραηλινή επίθεση στο Mavi Marmara του «στόλου της Ελευθερίας» με κατεύθυνση τη Γάζα που έπλεε με τουρκική σημαία σε διεθνή ύδατα. Η επίθεση στοίχησε τη ζωή εννέα Τούρκων πολιτών που επέβαιναν στο πλοίο «Mavi Marmara». Από τότε μέχρι σήμερα οι σχέσεις των δύο χωρών παραμένουν ψυχρές.

Η Τουρκία λοιπόν με την στροφή της προς την Ανατολή επιδιώκει να αναβαθμίσει το ρόλο της στην περιφέρεια της Μέσης Ανατολής και να παίξει τον συνδετικό κρίκο με τις ΗΠΑ (και τη Δύση γενικότερα). Η Ελλάδα έρχεται λοιπόν την δεδομένη χρονική στιγμή να εκμεταλλευτεί αυτή τη στροφή της Τουρκίας, ώστε να προσεγγίσει το Ισραήλ. Η χώρα μας επιδιώκει κυρίως την οικονομική ενίσχυση με την εισροή Ισραηλινών τουριστών, την ενίσχυση των θέσεων της σε ζητήματα εθνικού συμφέροντος μέσω του εβραϊκού λόμπυ αλλά και την συνεργασία των δύο κρατών στους τομείς της υψηλής τεχνολογίας που διαθέτει το Ισραήλ. Μέχρι στιγμής όμως όλα αυτά παραμένουν προσδοκίες. Γι αυτό η χώρα δεν θα πρέπει παράλληλα να λησμονεί πως εξαρτάται ενεργειακά σε μεγάλο βαθμό από το Ιράν. Οποιαδήποτε πρόκληση του καθεστώτος της Τεχεράνης θα έχει οικονομικές συνέπειες για τη χώρα, ενώ παράλληλα θα προκαλέσει και την αντίδραση της Τουρκίας. Σε κάθε περίπτωση λοιπόν η Ελλάδα πρέπει να επιδιώξει τα συμφέροντα της αποφεύγοντας τις εντάσεις με τα αντιμαχόμενα μέρη. Πρέπει να τηρήσουμε τις αποστάσεις ασφαλείας, να διατηρήσουμε τις ισορροπίες και να υπάρξει ενδεχομένως μια πιο ουδέτερη στάση της χώρας.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Saleh Al-Naami, "Embracing the enemy's enemy", (Accessed on December 9, 2010), <http://weekly.ahram.org.eg/2010/1025/re3.htm>
2. «Πρόσω ολοταχώς η στρατιωτική συνεργασίας Ελλάδας με Ισραήλ», *Καθημερινή*, (Ημερομηνία πρόσβασης: 15 Νοεμβρίου 2010). http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_2_10/11/2010_421853
3. Λουκάς Δημάκας, «Φλερτ στη σκιά της... Ημισελήνου», *Τα Νέα*, (Ημερομηνία πρόσβασης: 15 Νοεμβρίου 2010), <http://www.tanea.gr/default.asp?pid=2&ct=1&artId=4589482>.
4. Saleh Al-Naami, "Embracing the enemy's enemy", (Accessed on December 9, 2010) <http://weekly.ahram.org.eg/2010/1025/re3.htm>
5. Avi Bar- Eli, "Netanyahu offers natural gas to Greece", *Haaretz*, (Accessed on December 6, 2010) <http://www.haaretz.com/print-edition/business/netanyahu-offers-natural-gas-to-greece-1.310761>
6. Walid Khadduri, "Oil in the Eastern Mediterranean in 2010", (Accessed on December 8, 2010) <http://www.alarabiya.net/views/2010/11/01/124459.html>
7. European Commission: Trade: Iran (Bilateral relations), (Accessed on December 10, 2010) <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/iran/>
8. Για περισσότερες πληροφορίες πάνω στο θέμα βλ. Μαρία Ζαχαράκη, «Το νέο τρίγωνο στη Μέση Ανατολή», *Η σημερινή*, (Ημερομηνία πρόσβασης: 20 Νοεμβρίου 2010) <http://www.sigmalive.com/simerini/world/epikairoitita/275522>.
9. «Φάκελος Τουρκία- Ισραήλ: Το χρονικό του «Χωρισμού», (Ημερομηνία Πρόσβασης: 15 Δεκεμβρίου 2010), <http://www.newstime.gr/?i=nt.el.article&id=18979>

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bushinsky, Jay, "Israel's new Mediterranean Best Friend", (Accessed on 15 November, 2010)
<http://www.jpost.com/MiddleEast/Article.aspx?id=185222>.

Lemberg, Izzy, "Israel's ties with Greece grows as relation with Turkey cools". (Accessed on 15 November, 2010), <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/meast/10/18/israel.greece.turkey/index.html>.

Marcus, Jonathan, "Israel woos Greece after rift with Turkey", (Accessed on 20 November, 2010)
<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11556442>

Quarashy, Samira, "Netanyahu fishing for new friends in the Mediterranean", (Accessed on 16 November, 2010) <http://www.middleeastmonitor.org.uk/articles/middle-east/1439-netanyahu-fishing-for-new-friends-in-the-mediterranean>

Israel Ministry of Foreign Affairs, <http://www.mfa.gov.il/MFA/>,

Υπουργείο Εξωτερικών, <http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/el-GR/Policy/Geographic+Regions/Mediterranean-Middle+East/Bilateral+Relations/Israel/>

"Greece reassures Arab allies over Israel ties", (Accessed on 15 November, 2010)
<http://www.alarabiya.net/articles/2010/08/18/116992.html>

"US, Gulf states put ball in Iran's court", (Accessed on 8 December, 2010)
<http://gulfnnews.com/news/gulf/bahrain/us-gulf-states-put-ball-in-iran-s-court-1.723181>

"The Gulf between American shields and Iranian challenge", (Accessed on 8 December, 2010)
<http://www.alarabiya.net/views/2010/12/08/128891.html>

Guzansky, Yoel and Schachet, Jonathan, "Sanctions on Iran: Bark or Bite?", *Jerusalem Post*, (Accessed on 6 December, 2010)
<http://www.jpost.com/Opinion/Op-EdContributors/Article.aspx?id=198327>

"Gulf countries "concerned" about Iran", (Accessed on 5 December, 2010)
<http://english.aljazeera.net/news/middleeast/2010/12/201012714451852661.html>

Το Κέντρο Μεσογειακών, Μεσανατολικών και Ισλαμικών Σπουδών εγκαινιάζει σειρά Κειμένων που θα αναλύουν θέματα που θα αφορούν τις τρέχουσες περιφερειακές εξελίξεις και προοπτικές.

Το ΚΕΜΜΙΣ φιλοξενεί πληθώρα διαφορετικών απόψεων στα πλαίσια του ελεύθερου ακαδημαϊκού διαλόγου. Οι απόψεις αυτές δεν αντανακλούν υποχρεωτικά τις απόψεις του Κέντρου.

Κέντρο Μεσογειακών, Μεσανατολικών και Ισλαμικών Σπουδών (ΚΕΜΜΙΣ)
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Δερβενακίων 47 & Αδειμάντου
201 00 Κόρινθος
Τηλ. 27410 40040
www.cemmis.edu.gr
cemmis@cemmis.edu.gr

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Σωτήρης Ρούσσος
Επιμελητές: Μαρίνα Ελευθεριάδου
Ηλίας Τασόπουλος